

Sentrums innspill

**Sentrumsinnspill
-Innbyggerstemmer om
Arendal Sentrum 2015-2020**

Introduksjon

Rapport knyttet til innspill fra innbyggerne om Arendal Sentrum, basert på gjennomgang av et utvalg undersøkelser, høringsuttalelser, prosjekt, workshops, og arrangement.

Denne rapporten er en del av et offentlig PhD prosjekt i Arendal, knyttet til Arkitekthøgskolen i Oslo, AHO, som gradsgivende institusjon, og med NIBR/ OsloMet som samarbeidspartner og bi-veileder.

PhD-Prosjektet ser på helhet og nærhet i bærekraftig by- og stedsutvikling. Gjennom aksjonsforskning, og en kombinasjon av institusjonelt perspektiv, ressursbasert metode, samskaping og place-making metodologi, adresseres organisering, demokrati, sivilsamfunnsmobilisering og medvirkning i kommunale planprosesser, gjennom 4 case fra Arendal. Bærekraftsmål, gjennomføringskapasitet og innovasjon er sentrale tema som belyses.

Målet er å sikre en mer demokratisk og helhetlig by- og stedsutvikling som gir bedre praksis og bedre resultat, hvor de tre dimensjonene i bærekraftbegrepet vektlegges som likeverdige; sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. Det kan skje ved systematisk satsing på økt kompetanse, samskaping, styrket innovasjonsevne og nytenking. En fjerde bærekraft- dimensjon, demokrati og medvirkning legges til i dette forskningsprosjektet som en helt sentral dimensjon.

Gjennom å studere fire pågående plan- og utviklingsprosjekter, er formålet med dette forskningsprosjektet å styrke pågående involveringsprosesser i Arendal, øke forståelsen for prosess- og planpotensialet i den eksisterende situasjonen, oppnå bedre forankring og innholdsmessig kvalitet, og større grad av tilfredshet blant innbyggerne med hensyn til lokale steds- og bokvaliteter. Det er også viktig å bidra til å gjennomføre planprosesser på en mer helhetlig og gjerne raskere måte, gjennom økt innbyggerinvolvering, medvirkning fra mange aktører, og å bidra til stedsutvikling som ikke blir for planstyrt. Det legges til grunn en forståelse av at innbyggerinvolvering handler om innbyggernes mulighet for og deltagelse og medbestemmelse i prosessene knyttet til planlegging og utvikling, og at de er aktivt invitert inn i og får informasjon om den løpende utviklingen, og får samarbeide om løsninger.

PhD-Prosjektet tar utgangspunkt i pågående prosesser i sentrumsrommet, bydelsrommet og landskapsrommet, og det overordnede, kommunerommet; samfunnsplanen for Arendal. Konkret undersøker og medvirker dette forskningsprosjektet i følgende 4 pågående plan- og utviklingsprosesser i Arendal kommune:

1. «Sentrumsrommet». Medvirkning og innbyggerinvolvering i tilknytning til DOGA-piloten Levende Lokaler og arbeidet med Sentrumsplanen/ Byplan 2023 (Kommunedelplan).
2. «Bydelsrommet». Medvirkning og innbyggerinvolvering i forbindelse med utvikling av en knutepunktoppbygging med gode stedskvaliteter i Krøgenes- Vindholmen fra et område primært preget av kjøpesenterfunksjon, til et lokalsted med urbane kvaliteter, grønn mobilitet og bærekraftige og fremtidsrettede løsninger. Kommunen ønsker økt innbyggerinvolvering for å utvikle området fra nærings- og handels senter til et levende bydelssentrum med gode bo- og stedskvaliteter.
3. «Landskapsrommet». Kystsonemobilisering og innbyggerinvolvering med Raet Nasjonalpark som pilot. Raet inngår i kommuneplanens arealdel. Prosjektet undersøker organisering og medvirkning i arbeidet med planprosess, vedtak og forvaltning av nasjonalparken, og ser nærmere på innbyggerdrevne prosjekt som Våre Strender og Hoves Venner.
4. «Kommunerommet». Sivilsamfunnsstrategi som grunnlag for kommuneplanens samfunnsdel. Her bygger man på på grunnfortellingen om oss og søker mot fremtidsfortellingen om oss, basert på en kobling av historisk identitet og strategier for en felles fremtid basert på bærekraftighet. FNs bærekraftsmål og Samskaping i Arendal, (Sivilsamfunnsstrategien), er førende for arbeidet, og en nedskalering og oversettelse av disse målene til lokal kontekst, skal bidra til økt sammenhengsforståelse, konkret innsats, forhandlings- forandrings- og handlingskapasitet. Tradisjon og innovasjon kombineres.

Case Sentrum

Denne rapporten er en første kartlegging av hva innbyggerne har sagt om sentrum. Det er gjort et utvalg av dokumenter som gir et bilde av hva innbyggerne mener om sentrum, hva de er bekymret for, og hva de drømmer om.

Det vil også bli gjort en kartlegging av større byggeprosjekt og byroms-prosjekt som er gjennomført og gjennomføres i perioden 2015 frem til i dag, parallelt med at det har vært arbeidet med en overordnet planprosess, Kommunedelplan for sentrum, i ulike faser. Arbeidet med Kommunedelplan har vært stilt litt i bero, men til tross for dette, har svært mye skjedd i sentrum disse årene. Levende Lokaler prosjektet er ett eksempel som skal undersøkes nærmere. PhD-Prosjektet vil undersøke spennet mellom ambisjoner og ønsker gjennom det vi kan kalle en *Plan-intensjon* eller ønsker definert i en mer formell plansammenheng, og hva som skjer gjennom *samskaping*, *placemaking-initiativ* som oppstår og gjennomføres mer aksjonsrettet, og bidrar til nye former for *stedsledelse*, *stedsforvaltning* og *stedsinnovasjon*.

Demokrati, samskaping og ressursbasert utvikling(Asset Based Community Development) og Penta Helix samarbeid, hvor det offentlige, forskning, kultur- og næringsliv, organisasjoner og ildsjeler samarbeider, er viktige tilnærminger som adresseres i prosjektet.

Før det undersøkes nærmere hvilke føringer som ligger i formelle planprogram og utredninger , er det i dette prosjektet viktig å starte med innbyggerne, og hva de faktisk har sagt, når de gjentatte ganger har blitt spurt om sentrum.

Denne rapporten gir et bilde av hva folk i Arendal mener, tenker om og ønsker for sentrum. Innspillene vil bli satt inn i en større sammenheng og analysert sammen med funn gjort i gjennomgang av plandokument, intervju og aksjonsforskning i forbindelse med PhD prosjektet.

Arendal Juni 2020

Lisbeth Iversen
Offentlig PhD kandidat og
Leder av Med Hjerter For Arendal- nettverket

Innspill hentet fra:

Draumelab

Motbakkefestivalen 2018 (D)

Åpen Dag Arendal Voksenopplæring 2017 (D)

Arendalsuka 2017 (D)

Idrettsleieren 2017 (D)

"Hva er viktig for deg?"-dagene 2017 (D)

Bynatt 2017 (D)

KDP Tidlig Innsats Workshop-Guppe 5 Medborgerskap

Studentprosjekt - Sustainable city development Arendal VGS

Digitalt Folkemøte

Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28

Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, utvalg av konkrete innspill

Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023

Innspill til Gatebruksplan i 2019

D= Innhentet i forbindelse med Draumelab
<https://www.facebook.com/DraumeLab>

Begrensninger

Digitalt folkemøte presentert fra Backscatters er benyttet med følgende søkeord "Sentrum, By, Torvet, Pollen, Kanalplassen, Tyholmen, Fløyheia". Feilskrivning av disse ordene vil ikke komme med i denne kartleggingen. Alle innspill er inkludert etter beste evne, men det vil være naturlig at enkelte innspill fra referansene ikke er inkludert grunnet ustrukturert og uoversiktlig datasett. Alle innspill innenfor referansene er inkludert objektivt, med unntak av utvalgte konkrete innspill under Arendalsundersøkelsen, merket med " Utvalg fra undersøkelse" i referanselisten.

Mest nevnt

Levende sentrum

Grøntområder

Mindre søppel

Møteplasser

Bilfritt sentrum

Kollektivtilbud

Noen konkrete innspill

Estetisk byplan
Design, farger, lysdesign
og opplevelser

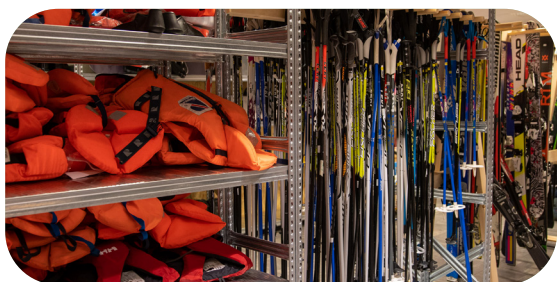
By-sti

Matvogner

Badeplass i Pollen

**Utleie av småbåter,
kajakk, kano
i Pollen**

**Områder der
innbyggerne kan
dyrke i byen**

Se alle innspillene på de neste sidene

HVA	ANTALL GANGER NEVNT	TEMA	REFERANSE (SE LISTE BAKERST)
Gatefotballbinger	1	Fritidsaktiviteter	1
Mer liv i gatene / levende sentrum	12	Sosialt	2
Gode boliger og bomiljø	2	Bolig	3
Skate-butikk	1	Idrett	4
Åpen danseplass	1	Idrett	5
Flere utesteder med 18+	2	Næringsliv	6
Flere grøntområder / parker / folkepark	12	Sentrumsrom	7
Gratis parkering i sentrum	3	Transport	8
Åpning av kanalene	5	Sentrumsrom	9
Møteplass for unge	4	Møteplasser	10
Mer aktivitet i vinterhalvåret / Aktivitet hele året (Eks. By for barn)	4	Sosialt	11
Mer synlig politi / Tryggere gater	3	Sikkerhet	12
Bedre parkeringstilbud	1	Transport	13
Lengre åpningstider i butikker	1	Næringsliv	14
Mindre søppel i gatene / Flere søppelplasser / Kildesortering	9	Sentrumsrom	15
Flere butikker i gatene	4	Næringsliv	16
Tak over utemarked / Torvet	2	Næringsliv	17
Mer uteliv	1	Næringsliv	18
Forbedret kollektivtilbud (flere ruter, helg osv.)	7	Transport	19
Flere aktiviteter på Kilden	1	Sosialt	20
Innendørs parkour park	3	Fritidsaktiviteter	21
Flere danseaktiviteter	3	Fritidsaktiviteter	22
Flere butikker	1	Næringsliv	23
Unge rusmisbrukere må ha et sted å være	1	Sikkerhet	24
Mangfolding kulturtilbud	3	Kultur	25
Internasjonalt og flerkulturelt fokus	2	Kultur	26
Flere lekeplasser	4	Sosialt	27

Kunstmiljø	1	Kultur	28
Badeplass i pollen	1	Sosialt	29
Internasjonal mathall	1	Næringsliv	30
Matvogner	3	Næringsliv	31
Flere aktivitetsområder	2	Fritidsaktiviteter	32
Julemarked på torvet	1	Næringsliv	33
By-sti / Turområder i sentrum	3	Kultur	34
Møteplasser	8	Møteplasser	35
Parkeingsplass for turistbusser	1	Transport	36
Trygge tilfartsveier til sentrum (eks. Solåsen-Sentrum)	1	Transport	37
Utendørskino	2	Sosialt	38
Tilfartsvei til sentrum uten mye biler	1	Transport	39
Bilfritt sentrum	8	Sentrumsrom	40
Politistasjon i sentrum	1	Sikkerhet	41
Lavere leiepris for nyetablering	2	Næringsliv	42
Flere handicapparkering i sentrum	1	Transport	43
Internasjonale dager	1	Kultur	44
Gratis aktiviteter i sentrum for alle	2	Sosialt	45
Kittelsbukt må frigis for parkering	2	Transport	46
Kildesortering i sentrum	2	Sentrumsrom	47
Estetisk byplan - Design, farger, lysdesign og opplevelser	5	Sentrumsrom	48
Gratis wifi på møteplasser	2	Møteplasser	49
Biblioteket er lite tilgjengelig for bevegelseshemmede	1	Transport	50
Rydding i pollen	7	Sentrumsrom	51
Skøytebane	4	Fritidsaktiviteter	52
Brobyggede aktivteter i sentrum	1	Sosialt	53
Utdanning i sentrum, trenger studenter	2	Utdanning	54
Uke 6 i Arendal (Samme som Kristiansand)	1	Sosialt	55
Vegetar restaurant	1	Næringsliv	56
Flere sykkelplasser	1	Transport	57

Flere butikker for ungdom (eks. urban, session, abercrombie and fitch)	2	Næringsliv	58
Burger King i sentrum	1	Næringsliv	59
Fortsett med blomster, drikkevann og plaskevann i sentrum	1	Sentrumsrom	60
TGR (butikk)	2	Næringsliv	61
Båt til Merdø fra sentrum	2	Transport	62
Svømmehall i sentrum	1	Fritidsaktiviteter	63
Biblioteket er flott	1	Sosialt	64
Solceller på fjell rundt sentrum	1	Annet	65
Bruke tak i sentrum for dyrking av mat	1	Annet	66
Lysforurensing ved Sam Eydes plass	1	Sentrumsrom	67
Miljøstasjon i Kittelsbukt	1	Sentrumsrom	68
Ordentlig plass for verning av Tyholmen	1	Sentrumsrom	69
Mindre kjøring i sentrum - mikroplast	1	Transport	70
Reduksjon av bruk av piggdekk - mikroplast	1	Transport	71
Rengjøring av veier - mikroplast	1	Transport	72
Reduksjon av snødumping - mikroplast	1	Sentrumsrom	73
Ekspandering av ferjeruter og stopp	1	Transport	74
Statlig eid ferjeselskap	1	Transport	75
Elektrisk ferje	1	Transport	76
Bustilbud (flere ruter, helg, elbus, gratis shuttle osv.)	1	Transport	77
Ungdom oppsøker sentrum for noen funksjoner, men ikke for å møtes	1	Sentrumsrom	78
Økt satsning på Torvet	1	Sentrumsrom	79
Ferre parkeringsplasser i sentrumsbildet	1	Transport	80
Bevare det historiske bybildet i takt med modernisering	1	Sentrumsrom	81
Møteplass for skolearbeid	1	Møteplasser	82
Parkeringsplass på ferjekai må erstattes med grønt område / møteplass	1	Møteplasser	83
Penere overgang fra grønn ferjekai til gjestebrygge	1	Sentrumsrom	84
"Grønn" ferjekai kan være et fint knutepunkt for historisk informasjon	1	Sentrumsrom	85
Legge til rette for personer med nedsatt funksjonsevne på ferjekai	1	Transport	86

Gaten bak kulturhuset må gjøres mer attraktiv, Starbucks eller lign.	1	Næringsliv	87
Felles søppelhus for næring i smuget mellom Thon og gamle politistasjonen	1	Næringsliv	88
Brostein og ny kledning på bygninegr i smuget mellom Thon og gamle politistasjonen	1	Sentrumsrom	89
Parkering med Madam Eiersen kan bli park, og bilfritt	1	Sentrumsrom	90
Kittelsbukt mot Tyholmen, bysti med en flytende installasjon som kafé	1	Sentrumsrom	91
Legge til rette for fortnøyningsplasser i Kittelsbukt	1	Transport	92
Akvarium med lokale arter, i den gamle politistasjonen	1	Sosialt	93
Bymuseum	1	Sosialt	94
Flere øvingslokaler for musikk og kultur	1	Kultur	95
Pusse opp det gamle politihuset	1	Sentrumsrom	96
Etablering av samarbeidsarenaer knyttet til prosessene i byplan 20203	1	Samarbeid	97
Etablering av kommunikasjonstrategi knyttet til arealdel	1	Samarbeid	98
Møteplasser med fokus på sosialt samvær mellom generasjoner	1	Møteplasser	99
Fokus på medvirkning og medborgerskap	1	Samarbeid	100
Fokus på frivillighetsentralen i sentrum (i tillegg til Eydehavn Tromøy & Hisøy)	1	Frivillighet	101
Heltlig grøntmiljøplan	1	Sentrumsrom	102
Forvaltning av strandsone, vann og vassdrag	1	Sentrumsrom	103
Arendal skal være en foregangskommune på klima- og miljø-området	1	Klima & Miljø	104
Fokus på gode tilbud og oppvekstvilkår for barn og unge	1	Oppvekst	105
Legge til rette for livslang læring gjennom prosjekter som f.eks Gateentreprenørene / Café Torvet	1	Oppvekst	106
Fokus på kultur og idrett	1	Kultur	107
Bomiljø med fremming av bevegelse og aktivitet	1	Bolig	108
Bomiljø med tilgjengelig infrastruktur og servicetilbud	1	Bolig	109
Arendal må gjennom sin byutvikling favne om både tradisjon og innovasjon.	1	Bolig	110
Fortetning må skje på en måte slik at kommunen blir en bedre kommune å bo i for alle	1	Bolig	111
Etablering av en kompetansegruppe som kan samarbeide om boligstrategiske spørsmål	1	Bolig	112

MHFA anbefaler at man søker erfaringer fra prosjekt som Safir i Oslo	1	Samarbeid	113
Unngå en utvikling basert på ad-hoc vedtak og manglende forutsigbarhet i sentrumsnæring	1	Samarbeid	114
MHFA ber kommunen ta initiativ til samhandlingsprosjekt for utvikling av sentrum	1	Samarbeid	115
Se til foregangsprosjekt som "Byen Vår" i Gjøvik og "Byliv Drammen"	1	Samarbeid	116
Etablering av arbeids- og ideverksted med deltagelse fra innbyggere, lag og organisasjoner	1	Samarbeid	117
Etablering av en gruppe som forhandler utbyggingsavtaler	1	Samarbeid	118
Levende sentrum på kveldstid	1	Sosialt	119
Første etasjer i sentrum bør forbeholdes publikumsrettede formål	1	Næringsliv	120
Boliger i eksisterende eldre bygårder bør vurderes	1	Bolig	121
Det er viktig å sikre en styrking av byens sentrum, før det tillates en storstilt utbygging i nye bydelssentre	1	Sentrumsrom	122
Boligtyper bør vurderes på bakgrunn av en etterspørselsanalyse og en boligmelding.	1	Bolig	123
Parkering i fjell eller under bakken kan frigjøre areal til byggetomter eller byrom	1	Transport	124
Omregulering av butikklokaler på gateplan til bolig må ikke tillates.	1	Næringsliv	125
Større andel av eksisterende bygårder som i dag er regulert til kontor, kan omreguleres til små, og funksjonelle boliger.	1	Bolig	126
Bord og benker for eldre må prioriteres	1	Sentrumsrom	127
Sam Eydes Plass bør kunne tilføres basketstativ og installasjoner som skaper aktivitetsmuligheter for ungdom.	1	Sosialt	128
Lekeplasser, lekeløyper og aktivitetsområder for barn og unge må vurderes for hele sentrumskjernen	1	Sosialt	129
Kommunen bør vurdere hvordan Arendal kultur- og Rådhus kan fremstå mer åpent mot publikum	1	Samarbeid	130
Sam Eydes plass med vannspeil som ble koblet til en mindre kanal mot hovedkanalen som skal utredes mellom Kittelsbukta og Pollen.	1	Sentrumsrom	131
Rundt Trefoldighetskirken og Arendal Kultur- og Rådhus kan det med fordel utvikles en bypark	1	Sentrumsrom	132
Gang- og sykkelforbindelser bør prioriteres, og et tjenlig parkeringssystem videreutvikles.	1	Transport	133
Ungdommene er svært positive og entusiastiske til at byen skal få noen folkelige fellesprosjekt som viser at byen våger	1	Samarbeid	134

Ekstremvær, økt havnivå, vind og nedbør vil påvirke våre fysiske omgivelser mer i fremtiden, også den historiske bykjernen.	1	Klima & Miljø	135
Utvikle parsellhager i nærområdet i samarbeid med kommunen og landbruket.	1	Sentrumsrom	136
Utvikle et systematisk samarbeid om foreldrenettverk	1	Samarbeid	137
Utvikle en metodikk for å inkludere og veilede til medborgerskap/deltakelse. Oppsøkende virksomhet.	1	Samarbeid	138
Kombinere folkehelseperspektiv og sosialinkludering i byplanlegging		Samarbeid	139
Kultur for deling & utstyrssentral		Samarbeid	140
Tilrettelegging for deltakelse, slik at alle kan delta		Samarbeid	141
Gratis eller rimelig parkering i sentrum	1	Transport	142
Flere butikker, gjerne spesialbutikker i sentrum	1	Næringsliv	143
Søndagsåpne og/eller sommeråpne butikker	1	Næringsliv	144
Flere grøntarealer	1	Sentrumsrom	145
Mer beplanting	1	Sentrumsrom	146
Uformelle møteplasser	1	Møteplasser	147
Mer politi i gatene	1	Trygghet	148
En del respondenter ønsker kanal	1	Sentrumsrom	149
Kollektivtilbudet er for dårlig	1	Transport	150
Høye kollektivpriser	1	Transport	151
Flere tilbud til barn og ungdom i sentrum	1	Sosialt	152
Tilrettelegge for familiebesøk med barn	1	Sosialt	153
Leiligheter for unge mennesker i sentrum	1	Bolig	154
Sammenhengende bypark i gymnastes borggård og Lassens have	1	Sentrumsrom	155
Smal kanal på 1 meter (ref. Wittenberg)	1	Sentrumsrom	156
Alkoholfri bar	1	Næringsliv	157
Badstue i Gjestehavna	1	Sosialt	158
Trimapparater for voksne	1	Fritidsaktiviteter	159
Vedlikehold av bratte gater i utkant av sentrum	1	Sentrumsrom	160
Utleie av småbåter, kajakk, kano	1	Fritidsaktiviteter	161
Bypatrulje som rydder og skaper trivsel	1	Sosialt	162

Bedre sykkelvei i sentrum	1	Transport	163
Kunstnere bør få pynte tunnelen til togstasjonen	1	Sentrumsrom	164
Lengere åpningstider av bibliotek på lørdager	1	Sosialt	165
Tilgjengelige toaletter i sentrum	1	Sentrumsrom	166
Tak over noen bygårder	1	Sentrumsrom	167
Undervanns glasstunell	1	Sentrumsrom	168
Fortsett med julestemingen i gatene	1	Sosialt	169
Bordtennisbord i sentrum	1	Fritidsaktiviteter	170
Sjakkklubb på offentlig areal i sentrum	1	Fritidsaktiviteter	171
Bro over Pollen	1	Sentrumsrom	172
Samkjøring av butikkskilt og belysning	1	Sentrumsrom	173
Bobilparkering	1	Transport	174
Delikatessebutikk i sentrum	1	Næringsliv	175
Områder der folk kan være med å dyrke byen	1	Sosialt	176
Faste tider med aktivitet/trening i bybildet	1	Fritidsaktiviteter	177
Familiebilleter på kulturarrangementer	1	Sosialt	178
Oppdaterte restuaranter	1	Næringsliv	179
Flere sunne spisesteder	1	Næringsliv	180
Rimelige konserter i Pollen	1	Kultur	181
Tunell under sjøen fra Tromøy Vest til sentrum	1	Transport	182
Tunellen mellom Arendal stasjon og torvet må tas i bruk av busser	1	Transport	183
Etableres holdeplass i Torvgaten	1	Transport	184
Direkte tog Arendal-Oslo	1	Transport	185
Tilrettelegge gange i Bendikskleiv i vinterhavlåret for å redusere behovet for bruk av Hylleveien	1	Transport	186
Sentrumsnært kollektivtilbud for tryggere skolevei	1	Transport	187
Det må være parkering i nærhet av skolebyggende pga. skolens drift	1	Transport	188
Gode oppstillingsplasser for mopeder både i nærheten av Barbu og Tyholmen	1	Transport	189
Sykkelheis opp Bendikskleiv	1	Transport	190

Stort behov for flere gratis korttidsparkeringsplasser i Torvgaten og Østre gate	1	Næringsliv	191
Grøntområder i Torvgaten og Østre gate må ikke gå på bekostning av varelevering. Trær og planer på plantes der det ikke er noen butikker.	1	Næringsliv	192
Torvgaten og Østre gate har ikke behov for egne sykkelfelt	1	Næringsliv	193
Nedre del av Torvgaten kan være gågate i skoleferien	1	Næringsliv	194
Reservere et antall parkeringsplasser for MC/moped i p-hus	1	Transport	195
En del av parkeringsplassen i Kittelsbuk kan brukes til MC/moped parkering. Feks. mellom KSH-bygget og Sparebanken Sør. Kan også brukes som et treffsted for MC-folk	1	Transport	196
Parkeringsplassen opp bakken ved siden av Trefoldighetskirken kan omgjøres til MC-mopedparkering. Dette ville dekket behovet for parkering for elever ved Tyholmen, i tillegg til vanlig MC-parkering	1	Transport	197
Ledelinje fra fotgjengerovergangen i Torvgata, over mot Torvet og videre til Biblioteket. Varme i underlag (isfritt). Lys langs ledelinje.	1	Transport	198
Direkte tilgang til biblioteket fra P-Hus		Transport	199
Når man går inn for færre biler inn til sentrum bør det jobbes for at fergene mellom Tromøy, Hisøy og sentrum også skal kunne brukes av mennesker med nedsatt funksjonsevne og eldre	1	Transport	200
Mer utstrakt bruk av ledelinjer og merking av av trapper o.l.	1	Transport	201
Flerbruksgate må utredes grundig før det tas i bruk, bla med hensyn til mennesker med nedsatt eller manglende syn.	1	Transport	202
Antall og beliggenhet for hc-parkering på gateplan må vurderes pånytt dersom mange ordinære parkeringsplasser forsvinner.	1	Transport	203
Brostein bør fjernes der Nesbakken krysser Langbrygga	1	Transport	204
Veidekket, spesielt på Tyholmen er dårlig og ujevnt og trenger en oppgradering for at det skal bli bedre å bevege seg der.	1	Transport	205
HC-parkering ved McDonalds skrår veldig inn mot fortauet, hvilket vanskeliggjør inn- /utstigning fra bil.	1	Transport	206
Vi tror kanalen blir best om det blir en "park" med vannspeil mellom Trefoldighetskirken og Kulturhuset.	1	Sentrumsrom	207
"Vi tror dagens buss-stopp/rundkjøring rundt Kultur og rådhuset ikke er optimalt for sentrum. Vårt forslag er å flytte busstasjon til Torvet p-hus (må utvides) samt at kollektivaksen/Vesterveien fortsatt skal ta av- og påstigninger på en ny og forbedret måte."	1	Transport	208

Vi tror Arendal sentrum bør få skilting i alle innfartsårer som forteller hvor det er ledig parkering slik at vi ikke får unødvendig biltrafikk i sentrum	1	Transport	209
Kanaler vil være et perfekt tiltak for Arendal sentrum bilfritt eller ei.	1	Sentrumsrom	210
Forprosjektets utforming av kanalene er på mange måter et kompromiss, rent arkitektonisk. Vi tror utformingen og analysen av kvalitetene man ønsker kanalen skal ha må/bør oppjusteres og gjøres nødvendige endringer på.	1	Sentrumsrom	211
Kanalen kan ha transportabelt gulv ved Kanalplassen under feks Arendalsuka	1	Sentrumsrom	212
Kanalen kan huse "floating market" som en ny attraksjon (a la Bondens marked)	1	Sentrumsrom	213
Kanalen kan huse flytende politiske stands under Arendalsuka	1	Sentrumsrom	214
Buss fra Nord & Øst kan loses gjennom eksisterende tunnel fra Barbu til Torvet, med stopp på begge sider av tunellen.	1	Transport	215
Nye bussholderplasser kan etableres i Torvgata	1	Transport	216
Taxiholderplassen flyttes til Østre gate	1	Transport	217
Utvide Sam Eydes plass inn til Kirkebakken	1	Sentrumsrom	218
Alle gater hvor det foregår næringsvirksomhet må ha laste/losseplasser, disse må være skiltet med 372. Parkering forbudt.	1	Næringsliv	219
Samtlige gågater må være tillatt for varelevering frem til kl. 12.00	1	Næringsliv	220
I samtlige gågater må de siste/første 20 meterne mot åpen gate for kjøring reguleres som laste-/losseplass. Dette må gjelde hele døgnet slik at det blir mulig å få levert til mottakerne i tilstøtende kollektivgater	1	Næringsliv	221
Gater og plasser må ikke skiltes og eller sperres slik at vareleverandørene må rygge. Dette for ikke å skape trafikkfarlige situasjoner.	1	Næringsliv	222
Det må settes av arealer til varetransport i beboerområdene, netthandel har en sterk økning med leveranser i disse områdene.	1	Næringsliv	223
Arealer for vareleveranser må ikke plasseres i konflikt med areal for myke trafikanter.	1	Næringsliv	224

Referanser

1	Draumelab - Motbakkefestivalen 2018	31	Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017, Digitalt folkemøte per. 15.06.19
2	Draumelab - Motbakkefestivalen 2018, Draumelab 2018, Draumelab - Bynatt 2017, Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017, Digitalt folkemøte per. 15.06.19, Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	32	Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017, Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
3	Draumelab - Motbakkefestivalen 2018, Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	33	Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017
4	Draumelab 2018	34	Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017, Digitalt folkemøte per. 15.06.19, Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
5	Draumelab 2018	35	Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017, Digitalt folkemøte per. 15.06.19, Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag, Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
6	Draumelab 2018, Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017	36	Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017
7	Draumelab 2018, Draumelab - Bynatt 2017, Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017, Digitalt folkemøte per. 15.06.19, Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag, Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	37	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
8	Draumelab 2018, Draumelab - Bynatt 2017, Digitalt folkemøte per. 15.06.19	38	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
9	Draumelab 2018, Draumelab 2017 - Arendalsuka, Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017, Digitalt folkemøte per. 15.06.19, Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag, Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	39	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
10	Draumelab 2018, Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017, Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag, Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	40	Digitalt folkemøte per. 15.06.19, Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag
11	Draumelab 2018, Draumelab - Bynatt 2017, Digitalt folkemøte per. 15.06.19	41	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
12	Draumelab 2018, Draumelab 2017 - Arendalsuka	42	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
13	Draumelab 2018	43	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
14	Draumelab 2018	44	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
15	Draumelab 2018, Draumelab - Idrettsleieren 2017, Draumelab - Bynatt 2017, Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS	45	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
16	Draumelab 2018, Digitalt folkemøte per. 15.06.19, Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	46	Digitalt folkemøte per. 15.06.19, Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag
17	Draumelab 2018, Digitalt folkemøte per. 15.06.19	47	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
18	Draumelab 2018	48	Digitalt folkemøte per. 15.06.19, Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
19	Draumelab 2017 - Arendalsuka, Digitalt folkemøte per. 15.06.19	49	Digitalt folkemøte per. 15.06.19, Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag
20	Draumelab - Idrettsleieren 2017	50	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
21	Draumelab - Idrettsleieren 2017	51	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
22	Draumelab - Idrettsleieren 2017, Draumelab - Bynatt 2017, Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017	52	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
23	Draumelab - Idrettsleieren 2017	53	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
24	Draumelab - "Hva er viktig for deg?"-dagene 2017	54	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
25	Draumelab - "Hva er viktig for deg?"-dagene 2017, Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017	55	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
26	Draumelab - Bynatt 2017	56	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
27	Draumelab - Bynatt 2017, Draumelab - Åpen dag på Arendal voksenopplæring 2017, Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	57	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
28	Draumelab - Bynatt 2017	58	Digitalt folkemøte per. 15.06.19, Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag
29	Draumelab - Bynatt 2017	59	Digitalt folkemøte per. 15.06.19
30	Draumelab - Bynatt 2017	60	Digitalt folkemøte per. 15.06.19

61	Digitalt folkemøte per. 15.06.19	91	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag
62	Digitalt folkemøte per. 15.06.19	92	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag
63	Digitalt folkemøte per. 15.06.19	93	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag
64	Digitalt folkemøte per. 15.06.19	94	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag
65	Digitalt folkemøte per. 15.06.19	95	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag
66	Digitalt folkemøte per. 15.06.19	96	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag
67	Digitalt folkemøte per. 15.06.19	97	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
68	Digitalt folkemøte per. 15.06.19	98	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
69	Digitalt folkemøte per. 15.06.19	99	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
70	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS	100	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
71	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS	101	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
72	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS	102	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
73	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS	103	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
74	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS	104	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
75	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS	105	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
76	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS	106	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
77	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS	107	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
78	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	108	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
79	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	109	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
80	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	110	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
81	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	111	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
82	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	112	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
83	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	113	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
84	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	114	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
85	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	115	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
86	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	116	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
87	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	117	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
88	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	118	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
89	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	119	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023
90	Prosjekt - Sustainable city development Arendal VGS - Sammendrag	120	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023

121	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	151	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28
122	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	152	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28
123	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	153	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28
124	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	154	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
125	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	155	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
126	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	156	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
127	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	157	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
128	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	158	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
129	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	159	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
130	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	160	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
131	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	161	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
132	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	162	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
133	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	163	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
134	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	164	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
135	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	165	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
136	Høringsuttalelse fra MHFA til Byplan 2023	166	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
137	KDP Tidlig Innsats Workshop-Guppe 5 Medborgerskap	167	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
138	KDP Tidlig Innsats Workshop-Guppe 5 Medborgerskap	168	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
139	KDP Tidlig Innsats Workshop-Guppe 5 Medborgerskap	169	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
140	KDP Tidlig Innsats Workshop-Guppe 5 Medborgerskap	170	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
141	KDP Tidlig Innsats Workshop-Guppe 5 Medborgerskap	171	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
142	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28	172	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
143	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28	173	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
144	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28	174	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
145	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28	175	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
146	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28	176	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
147	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28	177	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
148	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28	178	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
149	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28	179	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill
150	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28	180	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill

181	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill	211	Kanalselskapet, innspill til Gatebruksplan 2019
182	Arendalsundersøkelsen 2019, tabell 28, subjektivt utvalg av konkret innspill	212	Kanalselskapet, innspill til Gatebruksplan 2019
183	Styret i Arendalsbanens Venner, innspill til Gatebruksplan 2019	213	Kanalselskapet, innspill til Gatebruksplan 2019
184	Styret i Arendalsbanens Venner, innspill til Gatebruksplan 2019	214	Kanalselskapet, innspill til Gatebruksplan 2019
185	Styret i Arendalsbanens Venner, innspill til Gatebruksplan 2019	215	Karl Haugland, innspill til Gatebruksplan 2019
186	Arendal videregående skole, innspill til Gatebruksplan 2019	216	Leverandørenes utvikling- og kompetansesenter (LUKS), innspill til Gatebruksplan 2019
187	Arendal videregående skole, innspill til Gatebruksplan 2019	217	Leverandørenes utvikling- og kompetansesenter (LUKS), innspill til Gatebruksplan 2019
188	Arendal videregående skole, innspill til Gatebruksplan 2019	218	Leverandørenes utvikling- og kompetansesenter (LUKS), innspill til Gatebruksplan 2019
189	Arendal videregående skole, innspill til Gatebruksplan 2019	219	Leverandørenes utvikling- og kompetansesenter (LUKS), innspill til Gatebruksplan 2019
190	Arendal videregående skole, innspill til Gatebruksplan 2019	220	Leverandørenes utvikling- og kompetansesenter (LUKS), innspill til Gatebruksplan 2019
191	Næringsdrivende i Torvgaten og Østre til Vestre gate, innspill til Gatebruksplan 2019	221	Leverandørenes utvikling- og kompetansesenter (LUKS), innspill til Gatebruksplan 2019
192	Næringsdrivende i Torvgaten og Østre til Vestre gate, innspill til Gatebruksplan 2019	222	Leverandørenes utvikling- og kompetansesenter (LUKS), innspill til Gatebruksplan 2019
193	Næringsdrivende i Torvgaten og Østre til Vestre gate, innspill til Gatebruksplan 2019	223	Leverandørenes utvikling- og kompetansesenter (LUKS), innspill til Gatebruksplan 2019
194	Næringsdrivende i Torvgaten og Østre til Vestre gate, innspill til Gatebruksplan 2019	224	Leverandørenes utvikling- og kompetansesenter (LUKS), innspill til Gatebruksplan 2019
195	NMCU avd. Aust-Agder, innspill til Gatebruksplan 2019		
196	NMCU avd. Aust-Agder, innspill til Gatebruksplan 2019		
197	NMCU avd. Aust-Agder, innspill til Gatebruksplan 2019		
198	Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, innspill til Gatebruksplan 2019		
199	Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, innspill til Gatebruksplan 2019		
200	Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, innspill til Gatebruksplan 2019		
201	Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, innspill til Gatebruksplan 2019		
202	Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, innspill til Gatebruksplan 2019		
203	Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, innspill til Gatebruksplan 2019		
204	Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, innspill til Gatebruksplan 2019		
205	Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, innspill til Gatebruksplan 2019		
206	Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, innspill til Gatebruksplan 2019		
207	Kanalselskapet, innspill til Gatebruksplan 2019		
208	Kanalselskapet, innspill til Gatebruksplan 2019		
209	Kanalselskapet, innspill til Gatebruksplan 2019		
210	Kanalselskapet, innspill til Gatebruksplan 2019		

**Sentrumsinnspill
-Innbyggerstemmer om
Arendal Sentrum 2015-2020**